

Møtedato: 19. juni 2025
Vår ref.:
2022/1527-14

Saksbehandler:
Hilde Rolandsen

Dato:
12.6.2025

Styresak 72-2025

Redegjørelse for aktsomhetsvurderinger Helse Nord RHF 2024

Forslag til vedtak

Styret i Helse Nord RHF inviteres til å fatte følgende vedtak:

1. Styret i Helse Nord RHF godkjenner *Redegjørelse for aktsomhetsvurderinger Helse Nord RHF 2024*.
2. Styret ber om at redegjørelsen legges til digital signering for styremedlemmene og administrerende direktør.
3. Styret ber om at signert redegjørelse publiseres på Helse Nord RHF's nettsider i henhold til krav i åpenhetsloven.

Bodø, 12. juni 2025

Marit Lind
administrerende direktør

Formål

Saken inviterer styret i Helse Nord RHF til å godkjenne og signere *Redegjørelse for aktsomhetsvurderinger Helse Nord RHF 2024*. Styret informeres i denne saken om Helse Nord RHF's arbeid med etterlevelse av åpenhetsloven.

Beslutningsgrunnlag

Helse Nord RHF er omfattet av lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold (åpenhetsloven). I tråd med plikter i lovverket skal Helse Nord RHF utføre aktsomhetsvurderinger og publisere en redegjørelse om disse på virksomhetens nettside innen 30. juni hvert år. Redegjørelsen skal undertegnes av styret og administrerende direktør i tråd med regnskapsloven § 3-5.

Arbeidet med åpenhetsloven er tidligere forankret hos administrerende direktør og i styret. Det vises til tidligere *styresak 31-2023 Spesialisthelsetjenestens rammeverk for samfunnsansvar* (styremøte 29. mars 2023) og *styresak 81-2023 Aktsomhetsvurderinger, rapportering til Etisk handel og regionale retningslinjer for etterlevelse av plikter etter åpenhetsloven* (styremøte 22. juni 2023).

Redegjørelse for aktsomhetsvurderinger

Formålet med redegjørelsen er å informere om resultatet av aktsomhetsvurderingene – funn og tiltak. I tillegg skal redegjørelsen vise at helseforetaket har retningslinjer og prosedyrer som bidrar til at arbeidet med åpenhetsloven ivaretas. I tilfeller hvor anskaffelsene gjøres via felleseide helseforetak (Sykehusinnkjøp HF, Sykehusbygg HF m.fl.), vil oppfølging etter åpenhetsloven som hovedregel følge den part som setter betingelser for anskaffelsen.

Innhold i redegjørelsen

Helse Nord RHF har gjennomført aktsomhetsvurderinger og kartlagt vesentlige risikoområder i tråd med OECDs retningslinjer. Prosessen med å gjennomføre aktsomhetsvurderinger i Helse Nord er en kontinuerlig forbedringsprosess. Informasjonsplikten er ivarettatt ved at det er gitt informasjon og veiledning om åpenhetsloven og informasjonskrav på helse-nord.no. Vedlagt denne saken er redegjørelse for aktsomhetsvurderingene for regnskapsåret 2024. Redegjørelsen inneholder:

- En innledning med fokus på samfunnsansvar og formål. Videre gir den generell informasjon om helseforetaket som svarer ut åpenhetsloven § 5 a.
- Den tar også for seg risikokartlegging og funn, både eksternt og internt, som svarer ut åpenhetsloven § 5 b. Hensikten er å tilegne kunnskap om og oversikt over egen virksomhet og leverandørkjeden.
- Til slutt beskriver den tiltak og oppfølging, som svarer ut åpenhetsloven § 5 c.

Det er ikke identifisert faktiske negative konsekvenser og vesentlig risiko for negative konsekvenser gjennom aktsomhetsvurderingene. Flere av de identifiserte risikoområdene fra redegjørelsen fra 2023 er videreført til redegjørelsen for 2024. Dette fordi det er komplekse områder som ikke kan løses med enkle tiltak, men områder som krever kontinuerlig innsats og oppmerksomhet. I tillegg har vi identifisert forbedringsområder knyttet til oppfølging og å etterspørre informasjon om hvordan enkelte leverandører arbeider med og sikrer etterlevelse av grunnleggende

menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Risikoområdene og tiltak som er avdekket følges opp av eieravdelingen i Helse Nord RHF.

Administrerende direktørs vurdering

Arbeidet med å kartlegge og forebygge brudd på menneskerettigheter og sikre anstendige arbeidsforhold er et lovkrav som gjelder alle større virksomheter, jf. åpenhetsloven § 2. Adm. direktør vurderer at det arbeides systematisk med aktsomhetsvurderinger og at arbeidet med etterlevelse av åpenhetsloven er en kontinuerlig forbedringsprosess i Helse Nord RHF.

Adm. direktør vil påse at forbedringspunkt følges opp i den interne virksomhetsstyringen i Helse Nord RHF. Styret vil få en orientering om status for oppfølging av tiltakene i løpet av 2. halvår 2025.

På denne bakgrunn inviterer adm. direktør inviterer styret til å godkjenne og signere redegjørelsen for aktsomhetsvurderinger for 2024.

Vedlegg: Redegjørelse for aktsomhetsvurderinger Helse Nord RHF 2024

Redegjørelse for aktsomhetsvurderinger

Helse Nord RHF 2024

juni 2025

Innhold

1	Innledning.....	3
2	Organisering og driftsområder i Helse Nord RHF	4
2.1	Organisering og driftsområder	4
2.2	Interne retningslinjer for arbeidsforhold og menneskerettigheter	5
2.3	Interne retningslinjer for etterlevelse av åpenhetsloven	6
3	Anskaffelser i Helse Nord RHF.....	7
3.1	Anskaffelsespraksis	7
3.2	Seksjon for innkjøp.....	8
3.3	Seksjon for eksterne helsetjenester	8
3.4	Sykehusinnkjøp HF.....	8
3.5	Sykehusbygg HF.....	10
4	Kartlegging og risikovurdering	10
4.1	Kartlegging av produkter, tjenester og samarbeidspartnere.....	10
4.2	Kategorisering av anskaffelser.....	11
4.2.1	Reiser, overnatting og konferansetjenester	11
4.2.2	IKT-produkter og systemer	11
4.2.3	Mat, drikke, tekstiler og velferdstiltak.....	12
4.2.4	Lokaler, kontorrekvisita, forbruksmateriell og møbler	12
4.2.5	Helsetjenester	12
4.2.6	Konsulenttjenester	12
4.2.7	Samarbeidspartnere	13
4.3	Risikovurdering	13
4.4	Funn som følge av risikovurdering.....	13
4.5	Tiltak for å stanse, redusere og forebygge.....	14
4.6	Kontaktinformasjon	15

1 Innledning

Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold (åpenhetsloven) trådte i kraft 1. juli 2022. Virksomheter som er omfattet av åpenhetsloven skal redegjøre for sine aktsomhetsvurderinger årlig innen 30. juni, jf. åpenhetsloven §§ 2, 3 og 5.

Spesialisthelsetjenesten drives av de fire regionale helseforetakene Helse Nord, Helse Midt-Norge, Helse Vest og Helse Sør-Øst. Tjenesten består blant annet av somatisk sykehusbehandling, institusjoner og tilbud innen psykisk helsevern, rusbehandling, rehabilitering og radiologi. Noen oppgaver, som for eksempel innkjøp, pasientreiser og luftambulansetjenester koordineres av felleseide nasjonale helseforetak som de fire helseregionene eier sammen. Helseforetak og felleseide helseforetak er som selvstendige rettssubjekter omfattet av åpenhetsloven og publiserer egne redegjørelser for aktsomhetsvurderinger på egne nettsider. I tilfeller hvor anskaffelsene gjøres via felleseide helseforetak (Sykehusinnkjøp HF, Sykehusbygg HF mfl.), vil oppfølging etter åpenhetsloven som hovedregel følge den part som setter betingelser for anskaffelsen.

Staten stiller krav og forventninger til at virksomhetene de eier skal opptre ansvarlig, være ledende i sitt arbeid med å ivareta menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter, redusere sitt klima- og miljøavtrykk, samt forebygge økonomisk kriminalitet. Statens krav og forventninger er nedfelt i Eierskapsmeldingen: Et grønnere og mer aktivt statlig eierskap, Stortingsmelding 6 (2022-2023).

Spesialisthelsetjenesten forvalter store ressurser på vegne av fellesskapet, og har en forpliktelse overfor samfunnet i å forvalte disse ressursene på en bærekraftig måte. Samfunnsansvaret handler om hvordan spesialisthelsetjenesten løser sitt samfunnsoppdrag i samspill med andre, og hvordan vår virksomhet påvirker mennesker, miljø og samfunn. Styrene i de regionale helseforetakene har vedtatt *Spesialisthelsetjenestens rammeverk for samfunnsansvar* som beskriver hvilke rammer og føringer som gjelder for området, og hvordan spesialisthelsetjenesten arbeider med samfunnsansvaret.

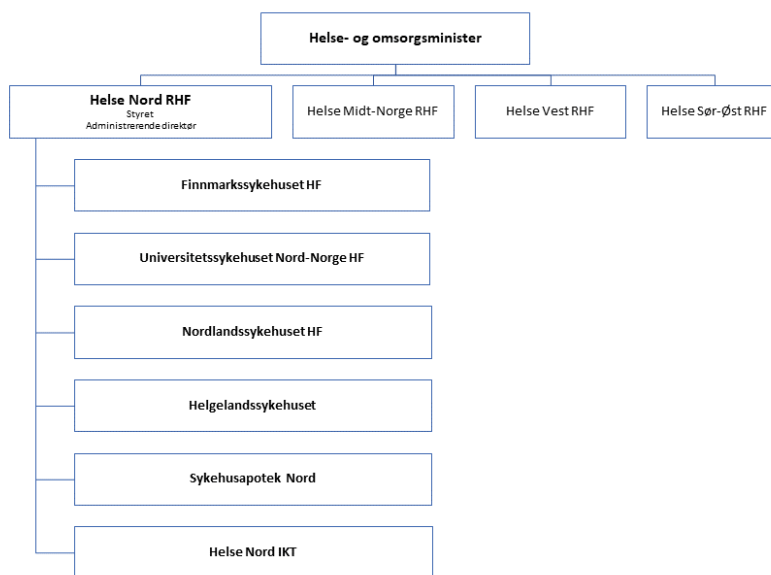
Formålet med aktsomhetsvurderingene er å få oversikt over og vurdere risiko for om det skjer brudd på menneskerettighetene og anstendige arbeidsforhold, både internt i foretaket og hos leverandørkjeder og forretningsforbindelser. En aktsomhetsvurdering er en arbeidsmetode for å kartlegge og gjøre greie for faktiske og mulige negative konsekvenser virksomheten har for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Helse Nord RHF er pliktig til å gjennomføre aktsomhetsvurderinger i henhold til åpenhetsloven § 4. Aktsomhetsvurderinger utføres i henhold til OECDs systematikk for aktsomhetsvurderinger. Helse Nord RHF's redegjørelse for aktsomhetsvurderinger gjelder for regnskapsåret 2024.

2 Organisering og driftsområder i Helse Nord RHF

2.1 Organisering og driftsområder

Helse Nord RHF har ansvar for spesialisthelsetjenesten i Nordland, Troms og Finnmark, og på Svalbard. Den tjenesteytende virksomheten og støttefunksjoner er organisert i seks helseforetak eid av Helse Nord RHF, hvorav fire er helseforetak (HF) som tilbyr pasientbehandling. Sykehusapotek Nord HF leverer legemidler og farmasøytiske tjenester til sykehusene i regionen og salg av legemidler til privatkunder og Helse Nord IKT HF som har ansvaret for drift, forvaltning og utvikling av felles IKT-systemer for alle sykehusene og helseforetakene i Helse Nord.

Foretaksgruppen hadde i 2024 gjennomsnittlig 15 724 årsverk. Helse Nords verdigrunnlag er: *kvalitet, trygghet, respekt og lagspill*. *Kvalitet, trygghet og respekt* er nasjonale verdier for spesialisthelsetjenesten. Gjennom godt *lagspill* skal vi bidra til en spesialisthelsetjeneste som lever opp til verdiene. Foretaksgruppen Helse Nord er organisert på følgende måte:

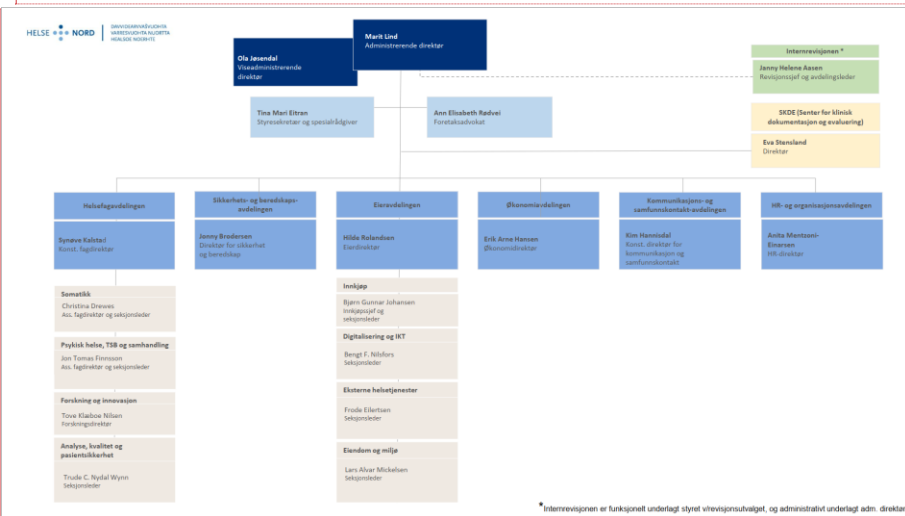

Organisasjonskart foretaksgruppen Helse Nord

Regionale helseforetak har et overordnet ansvar for å iverksette nasjonal helsepolitikk, legge til rette for pasientbehandling, forskning og undervisning, utdanning av helsepersonell, opplæring av pasienter og pårørende, samt utvikling av medisinsk praksis, pleie og kompetanseutvikling. Helse Nord har et særlig ansvar for å sørge for likeverdige spesialisthelsetjenester til den samiske befolkningen. Dette innebærer å ivareta strategisk videreutvikling av spesialisthelsetjenester til den samiske

befolkningen, og ivareta nødvendig samhandling og koordinering med øvrige helseregioner. Den samiske befolkningens behov for spesialisthelsetjenester skal ivaretas nasjonalt, og kompetanse om samisk helse, språk og kultur må være tilgjengelig i alle deler av landet.

Helse Nord RHF er 100 prosent eid av staten ved Helse- og omsorgsdepartementet (HOD). Foretaket ledes av et styre og har en administrasjon lokalisert i Bodø. I Helse Nord RHF administrasjon (inkl. SKDE og FRESK) var det 123 årsverk i 2024 og er organisert på følgende måte:

Kommentert [EM1]: Her kommer det oppdatert organisasjonskart

Organisasjonskart Helse Nord RHF

2.2 Interne retningslinjer for arbeidsforhold og menneskerettigheter

Virksomheten i foretaksgruppen Helse Nord skal utøves i samsvar med gjeldende lover, retningslinjer og i tråd med de styringskrav som Helse- og omsorgsdepartementet fastsetter i oppdragsdokument og foretaksmøter, samt vedtak som fattes av styret i Helse Nord RHF. Det er utarbeidet felles regional retningslinje for risikostyring i Helse Nord. Foretakene skal organisere risikostyringen og etablere eget risikoregister på en slik måte at de regelmessig og ved behov kan fremvise en samlet vurdering av risiko gjennom de etablerte systemene for virksomhetsstyring og -rapportering.

Foretaksgruppen Helse Nord har felles regionale etiske retningslinjer som skal bidra til refleksjon rundt ulike dilemmaer og situasjoner, hjelpe våre medarbeidere til å ta etisk velbegrunnede valg, ivareta vårt særlige samfunnsansvar og bygge tillit. Tillit hos pasientene og tillit til oss selv som gode rollemodeller for hverandre og som forvaltere av fellesskapets midler. Vi legger til grunn åpenhet, sporbarhet og transparens i vårt arbeid. Samtidig skal ansattes og pasienters personvern ivaretas. Helse Nord har

obligatorisk e-læringskurs for alle medarbeidere om etiske retningslinjer. De etiske retningslinjene ble sist oppdatert og vedtatt i styret i Helse Nord RHF 2. februar 2022.

Foretaksgruppen har også felles regionale retningslinjer for varsling av kritikkverdige forhold. Formålet med retningslinjene er å sikre likebehandling hos helseforetakene i Helse Nord og sørge for at behandlingen er i tråd med arbeidsrettslige prinsipper og gjeldende lov og avtaleverk. Dette innebærer brudd på lover og regler, brudd på Helse Nords etiske retningslinjer og brudd på etiske normer i samfunnet. Helseforetakene har som visjon at ingen kritikkverdige forhold skal forekomme i foretaksgruppen. Når det likevel oppstår kritikkverdige forhold, må dette avdekkes, håndteres og opphøre. Hovedformålet med disse retningslinjene er å sikre at varsling av kritikkverdige forhold håndteres på en forsvarlig, god og effektiv måte.

Årlig gjennomføres medarbeiderundersøkelsen ForBedring. Undersøkelsen kartlegger ulike sider ved arbeidsmiljø, pasientsikkerhetskultur og HMS (helse, miljø og sikkerhet), som kan ha sammenheng med risiko for uønskede hendelser, eller virke negativt på tjenestens kvalitet og medarbeidernes helse og engasjement. Undersøkelsen er laget for å avdekke utfordringer, føre til lokalt forbedringsarbeid og bidra til at helseforetakene utvikler seg i riktig retning, til beste for både pasienter og ansatte. Alle enheter ved alle helseforetak skal lage handlingsplaner med tiltak innen både bevarings- og forbedringsområder.

Helse Nord RHF har flere retningslinjer, prinsipper, prosedyrer og standarder som skal bidra til å fremme likestilling og likeverd. Disse publiseres i personalhåndboken og/eller i kvalitetssystemet. Som en oppfølging av aktivitets- og redegjørelsesplikten som følger av Lov om likestilling og forbud mot diskriminering har Helse Nord RHF i samarbeid med tillitsvalgte og verneombud laget en handlingsplan og rapport for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Dokumentet oppdateres årlig og blir publisert på helse-nord.no.

2.3 Interne retningslinjer for etterlevelse av åpenhetsloven

Administrerende direktør i Helse Nord RHF har plassert det overordnede ansvaret for oppfølging og etterlevelse av kravene i åpenhetsloven hos Eieravdelingen i Helse Nord RHF. Styret har det øverste ansvaret for at Helse Nord RHF har implementert og operasjonalisert åpenhetsloven.

Arbeidet med aktsomhetsvurderinger er forankret i *Spesialisthelsetjenestens rammeverk for samfunnsansvar*, styresak 31-2023, og *Regional retningslinje for oppfyllelse av plikter etter åpenhetsloven i Helse Nord*, styresak 81-2023. Retningslinjen beskriver hvilke krav som stilles i de ulike stegene i aktsomhetsvurderingene og hvordan redegjørelsen skal fremstilles og publiseres årlig.

Formålet med aktsomhetsvurderingene er å få oversikt over og vurdere risiko for om det skjer brudd på menneskerettighetene og anstendige arbeidsforhold, både internt i

virksomheten og hos leverandørkjeder og forretningsforbindelser. Prosessen med å gjennomføre aktsomhetsvurderinger i Helse Nord er en kontinuerlig forbedringsprosess. Ansvarsfordeling i Helse Nord RHF kan oppsummeres slik:

Plikt til å utføre aktsomhetsvurderinger	Ansvar
Utføre og vurdere aktsomhetsvurderinger	Eieravdelingen
Iverksette tiltak for å forebygge negative konsekvenser	Eieravdelingen

Plikt til å redegjøre for aktsomhetsvurderinger	Ansvar
Gi generell beskrivelse av virksomhetens organisering, driftsområde, retningslinjer og rutiner for oppfølging av åpenhetsloven	Eieravdelingen
Opplyse om faktiske negative konsekvenser og vesentlig risiko for negative konsekvenser som foretaket har avdekket gjennom sine aktsomhetsvurderinger	Eieravdelingen
Opplyse om tiltak som virksomheten har iverksatt eller planlegger å iverksette for å stanse faktiske negative konsekvenser, og resultatet eller forventede resultater av disse tiltakene	Eieravdelingen

Plikt i henhold til informasjonskravet	Ansvar
Gi enhver ved skriftlig forespørsel informasjon om hvordan Helse Nord RHF arbeider i henhold til åpenhetsloven	Kommunikasjons- og samfunnskontaktavdelingen og Eieravdelingen
Publisere årlig redegjørelse offentlig på foretakets nettside innen 30. juni	Kommunikasjons- og samfunnskontaktavdelingen

3 Anskaffelser i Helse Nord RHF

3.1 Anskaffelsespraksis

Helse Nord RHF er omfattet av Lov om offentlige anskaffelser 17. juni 2016 nr. 73 om offentlige anskaffelser og forskrift 12. august 2016 nr. 974, og alle kjøp av varer og tjenester skal derfor gjennomføres i overensstemmelse med dette regelverket. Helse Nord RHF arbeider i henhold til fullmaktsmatrise som beskriver de ulike myndighetsnivåene. Fullmaktsmatrisen er utarbeidet med sikte på å ivareta krav i Helseforetaksloven, Lov og forskrift om offentlige anskaffelser, skattelovgivning og regnskaps- og bokføringslovgivning. Foretaksinterne anskaffelsesprosesser gjennomføres primært av seksjon for innkjøp, seksjon for eksterne helsetjenester, Sykehusinnkjøp HF divisjon nord eller av personer med budsjettdisponeringsfullmakt.

3.2 Seksjon for innkjøp

Foretaksgruppen Helse Nord har regionalt innkjøp- og logistikksystem med felles datamodeller og integrasjoner mot en rekke fagsystemer. Avtaler kan inngås lokalt av helseforetakene, regionalt i regi av Helse Nord RHF eller nasjonalt.

Seksjon for innkjøp er en del av eieravdelingen i Helse Nord RHF og har ansvaret for masterdata og systemforvaltning. Seksjonen koordinerer prosesser knyttet til anskaffelser av varer og tjenester for rundt 6 milliarder kroner for foretaksgruppen årlig. Seksjonen arbeider med regional sortimentstyring, forsyningssikkerhet og regionalt beredskapslager, regionale anskaffelser og leverandør- og kontraktsoppfølging.

3.3 Seksjon for eksterne helsetjenester

Helse Nord RHF tilbyr primært behandling gjennom egne helseforetak. For å supplere dette tilbudet og ivareta sørge-for-ansvaret, benyttes offentlige avtaler med private leverandører og driftsavtaler med avtalespesialister.

Seksjon for eksterne helsetjenester er en del av eieravdelingen i Helse Nord RHF og har hovedansvaret for kjøp og forvaltning av avtalebaserte helsetjenester, rekruttering av avtalespesialister og forvaltning av deres driftsavtaler. Seksjonen forvalter avtaler med en årlig verdi på om lag 800 millioner kroner årlig.

Det er inngått avtaler om kjøp av avtalebaserte helsetjenester fra private leverandører innenfor rehabilitering, habilitering, rus, psykisk helsevern, somatiske lidelser og radiologi. Helse Nord RHF har videre driftsavtaler med om lag 90 avtalespesialister, som står for en vesentlig andel av den polikliniske aktiviteten i spesialisthelsetjenesten. Avtalespesialister er legespesialister og psykologspesialister med har driftsavtale med det regionale helseforetaket.

3.4 Sykehusinnkjøp HF

Sykehusinnkjøp HF er et nasjonalt felleseid helseforetak, og har strategisk og operativt ansvar for innkjøp og forvaltning av avtaler til alle landets helseforetak. Sykehusinnkjøp HF er ansvarlig for anskaffelser innenfor et bredt spekter av områder i spesialisthelsetjenesten. Dette inkluderer, men er ikke begrenset til, IT-utstyr, medisinsk-teknisk utstyr, medisinske og administrative forbruksvarer, samt en rekke tjenester. Kategorien bygg- og eiendomsdrift er den største i verdi etterfulgt av kategorien legemidler. De medisinske kategoriene i Sykehusinnkjøp HF's portefølje består av legemidler, kirurgiske produkter, medisinske forbruksvarer, laboratorieprodukter, medisinsk teknisk utstyr, behandlingshjelpemidler og prehospitall. De medisinske anskaffelsene utgjør cirka 47 prosent av Sykehusinnkjøp HF's totale portefølje.

I 2024 har Sykehusinnkjøp HF gjennomført 1037 anskaffelser med en verdi på 22,32 milliarder kroner og forvaltet omtrent 6700 avtaler. Leverandørene er en blanding av distributører, egenprodusenter og datterselskaper av internasjonale anerkjente selskaper. Sykehusinnkjøp HF har stor innkjøpsmakt og det er viktig at innkjøpsmakten brukes på en måte som fremmer ansvarlig handel og rettferdig konkurranse mellom leverandører, der samfunnsansvar er en viktig komponent på lik linje med kvalitet, pris og leveringssikkerhet.

I 2024 fikk de regionale helseforetakene, Sykehusinnkjøp HF og helseforetakene flere henvendelser om informasjonskravet i åpenhetsloven knyttet til én legemiddelleverandør med hovedkontor i Israel. I henvendelsene etterspurte avsenderne informasjon om hvordan Sykehusinnkjøp HF gjorde aktsomhetsvurderinger, og om det var dokumentert at leverandøren ikke bidro direkte, indirekte eller gjennom forretningsforbindelser til menneskerettighetsbrudd i Palestina. Spørsmålene var grunnet i Regjeringens skjerpede råd til norsk næringsliv om å unngå handel som bidrar til å opprettholde Israels ulovlige okkupasjon av Palestina.

Sykehusinnkjøp HF hadde rutiner for aktsomhetsvurderinger, men ikke for skjerpede aktsomhetsvurderinger knyttet til ulovlig okkupasjon. Gjennom kildemateriale og dialog med leverandøren ble det bekreftet at leverandøren ikke hadde tilstedeværelse på okkupert område. I tillegg bestilte Sykehusinnkjøp HF en granskningsrapport utført av ekstern part for å verifisere om selskapet hadde tilstedeværelse på okkupert område eller på annen måte bidrar til ulovlig okkupasjon. Granskningsrapporten bekreftet at det ikke var noen direkte tilstedeværelse på okkupert område. Likevel er det noen gråsoner som må vurderes. Vurdering og dialog fortsetter i 2025. Granskningsrapporten kan leses på sykehusinnkjop.no.

Policy for bærekraft bidrar til å ivareta at følgende krav i stiftelsesvedtektene til Sykehusinnkjøp HF tilfredsstilles: «Helseforetaket skal sørge for at anskaffelsene skje på korrekt og samfunnsansvarlig måte. Helseforetaket skal være en pådriver for etisk handel og miljøvennlige innkjøp». Policyen stadfester at Sykehusinnkjøp HF som offentlig innkjøper skal innrette sin anskaffelsespraksis slik at den bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning, og fremme klimavennlige løsninger der dette er relevant og ha egnede rutiner for å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter det er risiko for brudd på slike rettigheter.

For å gjøre gode prioriteringer, har Sykehusinnkjøp HF i 2023 utarbeidet en handlingsplan for prioriterte områder innen samfunnsansvar med grundige risikovurderinger i tett dialog med eierne og kunder. Handlingsplanen ble gjennomgått med alle kategoriområdene for å identifisere risiko og iverksette målrettede tiltak innen de enkelte kategoriene. Tiltakene er samkjørte med tiltak i kategoriplanene i de kategoriene der det er utarbeidet kategoriplaner.

For anskaffelser som gjennomføres i regi av Sykehusinnkjøp HF, gjennomfører Sykehusinnkjøp HF aktsomhetsvurderinger. Sykehusinnkjøp HF behandler forespørsler om informasjon om aktsomhetsvurderinger for anskaffelser gjort av dem. Les mer om arbeidet med bærekraft (policy, handlingsplan også videre) og Sykehusinnkjøp HF sin årlige redegjørelse for aktsomhetsvurderinger på sykehusinnkjop.no.

3.5 Sykehusbygg HF

Sykehusbygg HF er et nasjonalt felleseid helseforetak, som utfører tjenester knyttet til utvikling, planlegging og gjennomføring av byggeprosjekter. Sykehusbygg HF skal bidra til framtidsrettet utvikling av sykehusutbyggingen i Norge gjennom læring, innovasjon og erfarings- og kompetanseoverføring. Foretaket skal skape framtidsrettede bygg for pasienter og ansatte som er helsefremmende og driftseffektive gjennom sykehusets levetid.

Sykehusbygg HF er en pådriver for at utviklingsplaner og prosjekter i tidligfasen går i en mer bærekraftig retning. På denne måten kan sykehusene møte lavutslippssamfunnets forventninger og pålegg. Sykehusbygg HF bidrar til etterlevelse av Eierskapsmeldingen (Meld. St. 6 (2022–2023) Et grønnere og mer aktivt statlig eierskap — Statens direkte eierskap i selskaper) ved at byggeprosjektene utvikles og gjennomføres i tråd med kravene i *Standard for klima og miljø* i sykehusprosjekter. Standarden stiller krav om at alle prosjekter fra tidlig fase etablerer miljømål, bl.a. innenfor klimagassreduksjon og energieffektivisering.

Sykehusbygg HF skal benyttes i alle byggprosjekter med en verdi over 500 millioner kroner. I prosjektporteføljen for 2024 er det prioritert oppfølging av lønns- og arbeidsvilkår og bærekraftig virksomhetsøkonomi hos kontraktsparter og medhjelpere. Det er i 2024 utført mer enn 60 seriøsitetsskontroller på lønns- og arbeidsvilkår i byggeprosjektene. Kontroller utføres både av Seriøsitetsskoordinator på vegne av byggherre og av kontraktsparter til byggherre. I noen tilfeller er det også utført kontroller av kontrolletater som Arbeidstilsynet og Skatteetaten. Byggeprosjekter i Sykehusbygg HFs portefølje i 2024 som følges opp for Helse Nord RHF er som følge nye Hammerfest sykehus og nye UNN Narvik og helsehus.

For anskaffelser som gjennomføres i regi av Sykehusbygg HF, gjennomfører Sykehusbygg HF aktsomhetsvurderinger. Sykehusbygg HF behandler forespørsler om informasjon om aktsomhetsvurderinger for anskaffelser gjort av dem. Les mer om arbeidet med samfunnsansvar og Sykehusbygg HF sin årlige redegjørelse for aktsomhetsvurderinger på sykehusbygg.no.

4 Kartlegging og risikovurdering

4.1 Kartlegging av produkter, tjenester og samarbeidspartnere

Kartlegging av produkter, tjenester og samarbeidspartnere er gjort ved en systematisk gjennomgang av leverandører og samarbeidspartnere for 2024. Disse identifiseres ved

bruk av regnskapsdata, hvor leverandører som har fakturert oss i løpet av regnskapsåret blir kartlagt. Disse blir videre klassifiseres etter parametere som landrisiko, volum/omfang og hvilken bransje de operer i.

Samlet sett er det registrert ca. 550 leverandører i leverandørregistret for Helse Nord RHF i 2024. Dette tallet er ikke isolert fra leverandører som det er inngått avtaler med gjennom Sykehusinnkjøp HF. Av disse utgjør flesteparten norske leverandører, og et mindre antall utenlandske leverandører. Vi er oppmerksomme på at deler og komponenter kan ha andre opprinnelsesland.

Om lag halvparten av leverandørene har en kjent eller dokumentert rammeavtale eller annen avtale i arkivsystemet eller tilsvarende system om kjøp av varer eller tjenester. Anskaffelser målt i kroner for rapporteringsåret fordeler seg slik:

Anskaffelser målt i kroner for regnskapsår 2024	Antall leverandører
Kroner 1 til 100 000	Ca. 400 leverandører
Kroner 100 000 til 1 000 000	Ca. 80 leverandører
Kroner 1 000 000 til 10 000 000	Ca. 40 leverandører
Over kroner 10 000 000	Ca. 30 leverandører

4.2 Kategorisering av anskaffelser

Produkter, tjenester og samarbeidspartnere kan organiseres i sju hovedkategorier for å sikre en oversiktlig og strukturert tilnærming. Dette inkluderer ulike typer produkter, tjenester som støtter kjernevirksomheten, og Helse Nord RHF's samarbeidspartnere.

4.2.1 Reiser, overnatting og konferansetjenester

Sykehusinnkjøp HF har inngått nasjonale rammeavtaler angående hotelltjenester, flyreiser og reisebyrå tjenester. Det er også inngått nasjonal rammeavtale vedrørende kurs og konferansetjenester. Helse Nord RHF benytter disse avtalene og flesteparten av leverandørene benyttet i regnskapsåret er i henhold til avtale og består av norske leverandører. Det er et mindre antall kjøp knyttet til kurs, seminarer og lignende som er utenfor avtale, men i henhold til lov om offentlige anskaffelser.

4.2.2 IKT-produkter og systemer

IKT-produkter og systemer innebærer blant annet virksomhetsinterne systemer for eksempel regnskaps- og lønningssystem, arkivsystem og HR-system som er foretaksinterne anskaffelser. Helse Nord RHF benytter i tillegg nasjonale rammeavtaler etablert av Sykehusinnkjøp HF, der det er hensiktsmessig. Dette gjelder blant annet datarom, hvitevarer/små-elektrisk, kaffeautomater, vannautomater også videre. Enkelte leverandører er ikke norske, men er fra vestlige land.

4.2.3 Mat, drikke, tekstiler og velferdstiltak

Sykehusinnkjøp HF har inngått nasjonale rammeavtaler som gjelder grossistvarer som benyttes primært. Dette gjelder blant annet kaffe, frukt, grønt også videre. Grossistvarer anskaffes som velferdstiltak for ansatte.

Helse Nord RHF kjøper mat- og drikkevarer fra ulike leverandører. Dette påvirkes av at Helse Nord RHF har kontorlokaler i flere byer i Nord-Norge. Kjøp av mat- og drikkevarer består i hovedsak av kjøp fra norske serveringsvirksomheter. Disse er utenfor avtale og kjøp fra kroner 1 til 100 000.

Helse Nord RHF har kjøp knyttet til personrettede velferdstiltak, for eksempel blomstergaver eller gavekort. leverandørene er utenfor avtale og består av kjøp fra kroner 1 til 100 000. Anskaffelse av tekstilprodukter skjer via norske leverandører og er av lite omfang. Disse leverandørene er utenfor avtale og består av mindre kjøp fra kroner 1 til 100 000.

4.2.4 Lokaler, kontorrekvisita, forbruksmateriell og møbler

Langtidsleie av kontorlokaler og renholdstjenester er foretaksinterne anskaffelser. Sykehusinnkjøp HF har inngått nasjonale rammeavtaler som gjelder forbruksmateriell og kontorrekvisita. Helse Nord RHF benytter disse avtalene og flesteparten av leverandørene benyttet i regnskapsåret er i henhold til avtale og består hovedsakelig av norske leverandører. Sykehusinnkjøp HF har inngått avtaler som gjelder kontormøbler, stoler og garderober som benyttes primært av foretaket. Helse Nord RHF har også kjøp av møbler fra leverandører utenfor avtale og består av mindre kjøp fra kroner 1 til 100 000.

4.2.5 Helsetjenester

Helse Nord RHF tilbyr spesialisthelsetjenester gjennom egne helseforetak, samt ved kjøp fra private leverandører og driftsavtaler med avtalespesialister. Helse Nord RHF har inngått forpliktende avtaler med private leverandører av helsetjenester innen rehabilitering, habilitering, rusbehandling, psykisk helsevern, somatiske lidelser og radiologi. Det er inngått om lag 90 driftsavtaler med avtalespesialister i regionen. Avtalespesialistene står for en betydelig andel av den polikliniske aktiviteten i spesialisthelsetjenesten. Kjøp av helsetjenester utgjør flesteparten av leverandørene ved kjøp over 10 000 000 kroner.

4.2.6 Konsulent tjenester

Sykehusinnkjøp HF har inngått nasjonale rammeavtaler som gjelder ulike konsulent tjenester, blant annet innen arkiv, IKT, rekruttering, strategi og lederutvikling, innkjøp, logistikk og økonomi og internrevisjon og gransking. Helse Nord RHF benytter disse avtalene og flesteparten av leverandørene benyttet i regnskapsåret er i henhold til avtale og består hovedsakelig av norske leverandører.

4.2.7 Samarbeidspartnere

Helse Nord RHF samarbeider med ulike universiteter og støtter forskjellige forskningsprosjekter. For eksempel har Helse Nord RHF siden 2010/2011 hatt et tuberkuloseprosjekt i Malawi (Helse Nord Tuberculosis Initiative, HNTI). Hvor det langsiktige målet for prosjektet var å bygge lokal forskningskapasitet som er bærekraftig, av ypperste kvalitet, og som bidrar til lokal og internasjonal tuberkulosekontrollpolitikk- og praksis.

4.3 Risikovurdering

Risikovurderingen er gjort ved en gjennomgang av leverandørporteføljen og samarbeidspartnere til Helse Nord RHF i 2024. Hensikten er å tilegne kunnskap om og oversikt over egen virksomhet og leverandører, forstå risikobildet og forstå hvor foretaket har kontroll og påvirkningsmuligheter.

Risikovurderingen baserer seg på Direktoratet for forvaltning og økonomistyrings høyrisikoliste (DFØS, 2025) og annen tilgjengelig informasjon om hvordan virksomheter kan påvirke menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter. Blant annet utgir Walk Free hvert år Global Slavery Index, et datasett om moderne slaveri, som presenterer en land-for-land-fordeling av risiko for forekomst av moderne slaveri. Samt hvert år vurderer ITUC lands overholdelse av kollektive arbeidsrettigheter og dokumenterer regjeringer og arbeidsgiveres brudd på anerkjente rettigheter. Følgende kriterier ligger til grunn for prioritering av tiltak:

Kriterier for prioritering av tiltak
Kunnskap om risiko (land/bransje/produkt)
Volum/omfang
Rammeavtale/engangskjøp
Kritisk viktig produkt/tjeneste
Produksjonsprosess
Ressurser og kompetanse
Bransjer/sektorer vi ikke har kunnskap om

4.4 Funn som følge av risikovurdering

Helse Nord RHF er bevisst på sitt ansvar og ønsker å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Dette er forankret i våre interne retningslinjer som gjelder for alle ansatte. I Helse Nord RHF vurderer vi interne forhold til å utgjøre lav risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Helse Nord RHF rutiner er veletablerte og dokumenterte med HMS-håndbok, personalhåndbok, kvalitetshåndbok, etiske retningslinjer og beredskapsplaner. Disse er tilgjengelig for alle ansatte til enhver tid gjennom intranettsiden vår. I tillegg gjennomgår alle nyansatte obligatoriske opplæringer.

En betydelig andel av anskaffelsene til Helse Nord RHF er i regi av seksjon for eksterne helsetjenester består av helsetjenester som leveres av norske tjenesteleverandører. Seksjonen har utarbeidet konkurransedokumenter for hva helsetjenestene vi kjøper skal inneholde og hvilke krav som skal stilles til leverandøren. Avtalen inkluderer vedlegget *Etiske krav til leverandør* som ivaretar leverandørens ansvar knyttet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og miljø i egen virksomhet og i leverandørkjeden. For anskaffelser som er i regi av seksjon for innkjøp brukes *Etiske krav til leverandør* som vedlegg til avtaler, og dokumentet ble oppdatert høsten 2024.

Med tanke på vareleverandører, er det særlig innenfor råvareproduksjon at risikoen for menneskerettighetsbrudd er høy. Dette gjelder særlig anskaffelser av blant annet kontorrekvisita, IKT-utstyr, samt mat- og drikkevarer. DFØ omtaler blant annet tonerkassetter, penner, batterier, papirprodukter, mobiltelefoner, dataskjermer, datamaskiner, kontorstoler, skrivebord, kaffe, te, kakao, frukt og grønnsaker som høyrisikoprodukter. Årsaken til dette er at råvareproduksjon ofte foregår i deler av verden hvor det ikke stilles de samme kravene til helse, miljø og sikkerhet eller arbeidsforhold, og hvor arbeidstakerrettighetene er svake.

Anskaffelse av kontorrekvisita og mat- og drikkevarer (grossistvarer) er av lite omfang og gjøres primært i henhold til inngåtte rammeavtaler i regi av Sykehusinnkjøp HF med bransjer og sektorer vi kjenner til og har kunnskap om. I tillegg består disse innkjøpene i hovedsak av norske leverandører. Ved kjøp av IKT-utstyr som PCer, mobiler, dataskjermer også videre benyttes rammeavtaler inngått av Sykehusinnkjøp HF.

Langtidsleie av kontorlokaler er foretaksinterne anskaffelser. I tillegg forvalter Helse Nord RHF flere avtaler knyttet til IKT-systemer. Flere av disse avtalene innebærer betydelige økonomiske verdier. IKT-produkter er definert som et høyrisikoprodukt ifølge DFØ på grunn av at produksjon av elektronikk innebærer ofte utfordringer som lave lønninger, tvungen overtid, dårlige arbeidsforhold og manglende sikkerhetsutstyr for arbeidere. I tillegg er det enkelte kjøp som forekommer utenfor avtale, for eksempel ulike personrettede velferdstiltak som kjøp av mat- og drikkevarer fra serveringsvirksomheter og gaver fra blomsterforretninger.

Risikoområde	Risiko
Mat- og drikkevarer fra serveringsvirksomheter	Lav/moderat risiko
IKT-systemer	Lav/moderat risiko
Kjøp utenfor avtale	Lav/moderat risiko

4.5 Tiltak for å stanse, redusere og forebygge

Det er ikke identifisert faktiske negative konsekvenser og vesentlig risiko for negative konsekvenser gjennom våre aktsomhetsvurderinger. Derimot har vi identifisert forbedringsområder knyttet til oppfølging av avtaler og behov for å etterspørre

informasjon om hvordan enkelte leverandører arbeider med og sikrer etterlevelse av grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

I arbeidet med å fremme ansvarlig virksomhet har Helse Nord RHF høsten 2024 oppdatert vedlegget *Etiske krav til leverandør* som brukes av seksjon for innkjøp ved inngåelse av avtaler. Kravene er oppdatert og skjerpet for ivaretagelse av samfunnsansvar i leverandørkjeden. Vedlegget er tilgjengelig på helse-nord.no. I tillegg er det utarbeidet et spørreskjema til leverandører som handler om etterlevelse av åpenhetsloven. Hensikt er å få innsikt i leverandørenes arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Skjemaet er planlagt å bli tatt i bruk i 2025.

I 2024 ble det iverksatt en prosess for å anskaffe et verktøy som inkluderer funksjonalitet for å følge opp kontrakter. Verktøyet forventes å være på plass i løpet av 2025. Dette ble påpekt som et tiltak i redegjørelsen for 2023 at vi skal *benytte kontraktsadministrasjonsverktøy for å ha oversikt over avtaler* for å redusere risiko. Kontraktsoppfølgingsverktøy styrkes innkjøperes mulighet for å følge opp kontrakter systematisk og bidrar til å oppdage avvik tidlig og styrker samarbeidet med leverandører.

Å redusere unødvendig forbruk og øke ombruk fra sykehusdrift er et prioritert område i Helse Nord. Forbruket av engangsprodukter, og særlig forbruksmateriell, er økende i sykehusene. Livsløpsanalyser (LCA) viser at det er høyere risiko for brudd på anstendige arbeidsforhold og grunnleggende menneskerettigheter i produksjon av engangsprodukter enn flergangsprodukter. I 2024 har de fire helseregionene vedtatt nytt felles klima- og miljømål om å redusere unødvendig forbruk, øke ombruk og materialgjenvinning. Det vil i perioden frem mot 2026 måles forbruk av hansker og engangs varmekjelder. Det er enighet i de fire helseregionene om å fase ut engangs varmekjelder i løpet av 2026.

For å redusere risiko vil følgende tiltak iverksettes i Helse Nord RHF i 2025:

Risikoreduserende tiltak	Ansvar
Ta i bruk skjema og etterspørre informasjon om hvordan leverandører (IKT-systemer) arbeider med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold	Eieravdelingen

4.6 Kontaktinformasjon

Ved ønske om mer informasjon om Helse Nord RHF tilnærming til grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, send en skriftlig henvendelse med begrunnelse til postmottak@helse-nord.no.

Tromsø, 19. juni 2025

Renate Larsen Styreleder	Rune Gjertin Rafaelsen Nestleder	Anne Husebekk Styremedlem
Henrik Olsen Styremedlem	Jan-Oddvar Sørnes Styremedlem	Kari B. Sandnes Styremedlem
Martin Øien Jensen Styremedlem	Sissel Alterskjær Styremedlem	Tone Helen Hauge Styremedlem
Harald Larssen Styremedlem	Marit Lind Administrerende direktør	